

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Baconi Baronis de Verulamio, Vice-Comitis S.
Albani, Summi Angliæ Cancellarii, Opera omnia, Quæ
extant: Philosophica, Moralia, Politica, Historica ...**

Bacon, Francis

Francofvrti ad Moenvm, 1665

XXIV. De Innovationibus.

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10497643-5

nomine prolata, sibi excidere pati, quæ alium arripere, & iis uti, quis expetit, ut inde alterum irretiat, & subruat. Noveram duos, pro officio *Secretarij*, tempore *Reginae Elizabethæ*, competitores: qui tamē se invicem amice tractabant: quippe de negotio ipso competitionis suæ sapius conferebant. Atque alter ipsorum dicebat, *Fieri Secretarium in declinatione Monarchia*, rem esse haud parvi periculi; seque illud genus honoris minime ambire: Alter statim verba illa, callide prolata, bona fide arripuit, & cū amicis suis nonnullis libere sermones conferuit, dicens, se in *declinatione Monarchia muneris Secretarij* ambitiosum esse non debere. Prior ille occasione usus est, eaq; verba ut ad *Reginæ* aures pervenirent, tanquam scilicet ab altero prolata, curavit: Quæ indignata circa illa verba, in *Declinatione Monarchia*, cum ipsa se vigentem reputaret, posterioris illius competitionem nunquam postea admisit.

Est *Astutia* quoddam genus, quod *Anglico* proverbio, *Felem in aheno vertere*, satis absurde dicitur: cum ea verba, quæ quis apud alium proferat, imputat Colloquenti, tanquam ab ipso prolata. Et, ut verum dicamus, cum talia aliqua verba inter duos agitata fuerint, difficile est probare & verificare, ab utro primum inceperint.

Est *artificium* in usu, ut quis in alios spicula quædam obliquè torqueat, iustificando se ipsum per negativas: utpote dicendo: Hoc ego non facio; ut *Tigellinus* fecit, *Burrhum* sugillando; *Se non averràs spes, sed incolumitatem Imperatoris, simpliciter spectare*.

Nonnulli in promptu habent tot *Narrationes & Historias*, ut nihil sit quod insinuare cupiunt, quin id *Historiola* aliqua involvere possint; Unde & se magis in tuto continent, quasi nihil diserte affirmantes, & rem ipsam majore cum voluptate spargi efficiunt.

Bonum est *Astutia* genus, ut quis responsum, quod obtinere cupit, conceptis verbis proponat. Etenim alteram partem minus hæere facit.

Mirum est cernere, quamdiu nonnulli occasionem captent, dicendi illud, quod proferre cupiunt & quanto circuitu uti sustineant; & quot alia attingere, ut quo volunt perveniant. Res certe hæc, magna patientia, sed multi usus.

Improvisa, & audax Quæstio, aliquando hominem deprehendit, & detegit. Simile quiddam evenit cuidam, qui nomen mutaverat, & in *Templo Divi Pauli* obambulans, fuit ab alio, per nomen suum verum, à tergo compellatus; ad quod statim retrospexit. Verum merces hæc pusilla. & *Astutia* minores, sunt infinita. Neque male factum esset, si quis earum conficeret uberiorem Catalogum; Quoniam nihil rebus obest magis, quam quod *Astuti* recipiantur pro *Prudentibus*.

Illud pro certo habendum, nonnullas negotiorum periodos & pausas nosse, qui in ipsorum viscera & interiora penetrare nequeunt: ut reperiuntur & des nonnulla, quæ gradus noctæ sunt commodos, & anticameras, sed absq; cubiculo aliquo pulchriore. Itaq; tales videbis in *Conclusionibus Deliberationum* commodos quosdam exitus reperire; Ad rem vero examinandam, & disceptandam, nullo modo sufficere. Attamen, sæpenumero ex hac re existimationem quandam aucupantur; veluti ingenia, quæ ad decernendum potius quam disputan-

dum sunt aptiora. Sunt qui magis innituntur *dolis*, quos alii struunt, quam *consiliis* solidis & sanis; sed *Salomon* ait: *Prudens advertit ad gressus suos; Stultus advertit ad dolos*.

XXIII.

DE PRUDENTIA QUÆ SIBI SAPIT.

Formica animalculum sibi sapiens, sed in horto nocivum. Et sane fit, ut qui sui nimium amantes sunt, Reipublice noceant. Partire itaque moderate inter amorem Tui ipsius, & amorem Reipublicæ: Atq; ita tibi sis proximus, ut in alios non sis injurius: præsertim, in *Regem* tuum, aut *Patriam*. Centrū plane ignobile est actionum hominis cuiuspiam, *Commodum proprium*. Recte terrestrem naturam sapit. Terra enim suo stat fixa Centro; ubi quæ affinia Cælestibus sunt omnia, moventur super Centrum alterius, cui benefaciunt. *Ad se omnina referre*, tolerabilis est in *Viris Principibus*; Quia ipsi intra personam suam non consistunt; sed publico periculo, & fortuna, degunt. Verum in *ferro Principis*, aut *cive Reipub.* res est perniciosissima. Etenim negotia publica universa, quæ ab id genus homine expediuntur, ad fines proprios flectuntur; quos necesse est *Eccentricos* sæpe esse, ad fines Domini, sive Status sui. Eligant itaque *Principes*, & Status, ministros & servos, qui hac nota non maculantur, nisi velint res suas accessorii tantū loco esse. Imo quod hūc effectū reddit magis exitiosum, illud est; Quod amittitur plane rerū analogia. Satis enim iniquū esset, si *bonū* servi præferatur *bono* Domini; sed adhuc longe iniquius est, cū *exiguū bonum* servi antefertur *magno bono* Domini. Verūtamen id sæpius factum est, per *Officiarios* pravos; veluti *Thesaurarios*, *Legatos*, *Duces*, & alios servos aut ministros infideles & improbos: Qui globulo suo pondus addunt finium suorum minorum, quod eum in transversum inclinet utilitas Domini sui, in rebus gravioribus & magni momenti. Et plerumq; commodum, quod ejusmodi servi ad se attrahant, est pro modulo fortunæ propriæ; at detrimentum, quocum permulent commodū illud, est pro modulo fortunæ Domini sui. Siquidē *Philanororum* istiusmodi ingenij patitur, ut non morentur domum proximam incendere, pro re nihilo majore quam ad *assanda ova sua*. Veruntamen hujusmodi ministri, haud raro apud *Viros potentes* gratia polent: Quia illis jucunda procurant sibi utilia: Atq; utriusvis rei causa fortunam Domini sui prodent.

Prudentia quæ sibi uni sapit, in plurimis ejus ramis res sane depravata. Assimilanda *Sapientia* *foricum*, qui domum aliquam pro certo deferent paulo ante ruinam. *Sapientia* *vulpis*, quæ *raconem* è domo expellit, quam sibi defodit, non illi: *Sapientia* *Crocodyli*, qui lacrymas emittit cum devorare cupit. Verum illud in primis observatione meretur; Quod hujusmodi homines, qui (ut *Cicero* loquitur de *Pompejo*) *sui sunt amantes sine rivali*, sæpenumero infortunati sint: Cumq; sibi, per totam vitam, sacrificaverint, in exitu sacrificant *Inconstantia* fortunæ, cujus alas sperabant se pulchra illa *sapientia* sua præcidisse.

XXIV.

DE INNOVATIONIBUS.

Sicut partes recens editi informes sunt; sic videre est in *novis institutis*, quæ sunt partus temporis. Veruntamē, ut qui in familiam suam honores primi introducunt, posteris suis plerumque dignitate prælu-

pralucet; ita rerum exemplaria, & primordia, (quando feliciter facta sunt,) imitationem ætatis sequentis, ut plurimum, superant. Malum enim, in natura humana, naturali motu fertur; qui processu invalefcit: At bonum, ut fieri amat in violentis motibus in primo impetu fortissimum: Certe, omnis Medicina *Innovatio* est: Et qui *novæ remedia* accipere nolit, *novæ mala* expectet. *Novator* enim maxime omnium *Tempus*, Quod si *Tempus*, decursu solo, res in pejus ferat; *Prudentia* vero & *Industria* eas in melius restituere non contendat, quis tandem erit finis mali? Hoc concedi profus debet; Quod consuetudine firmatum est, et si minus sit bonum aptum esse tamen temporibus; Quæque uno quasi alveo fluxerunt, fœdere quodam conjuncta esse; ubi contra *novæ veteribus* non usquequaq; tam concinne cohæreant: Etsi enim utilitate juvent: *novitate* tamē & inconformitate turbant. Sunt certe *Novitates*, tanquam advenæ aut peregrini quos admiratione plus, minus benevolentia prosequimur. Recte quidem hæc omnia, si *Tempus* quiesceret: hoc tamen indefesse in orbē agitatur. Inde fit, ut *importuna* & *morosa moris retentio*, res turbulenta sit, æque ac *Novitas*; & qui vetera superstitiose nimis reverentur, cedant in præsentis seculi ludibrium. Prudenter igitur facient homines, si, in *innovationibus* suis, à *Tempore* exemplum petant: *Tempus* enim *innovat* vel maxime, sed tacite, pedetentim, ac sine sensu. Illud enim pro certo habeas: Quod *novum* est, præter spem & expectationē accedere; & huic adjicere aliquid, illi eripere: At cui incremento est *Novitas*, ille fortuna gratias habet, & tempori: Cui vero nocumento, is *Novitatis* auctorem injuriarū postulat. Expedit præterea, *Experimentis novis*, in corporibus Politicis medendis, nõ uti: nisi urgens incumbat necessitas, aut evidens se ostendat utilitas; & sedulo cavere, ut *Reformationis studiū mutationem* inducat, non autem *studium mutationis Reformationem* prætextat. Quinetiam omnis *novitas*, quam rejicere fortasse non datur, pro suspecta tamen haberi debet. Deniq; ex *Scriptura* monito: *Stemus super vias antiquas atq; circumspiciamus, quæ sit via bona, & recta, & ambulemus in ea.*

XXV.

DE EXPEDIENDIS NEGOTIIS.

Celeritas nimia & affectata, negotia, ut plurimum, perdit. Similis est illi rei, quam *Medici Prædigestionem*, sive præproperam *Digestionem* vocant: quæ corpus implere solet humoribus crudis, & secretis feminibus morborum. Itaq; *Negotiorum expeditionem* ne metiaris per tempora consulendi, sed per *negotii ipsius progressum*. Et quemadmodum in cursu minime in passus granditate, aut pedū elevatione altiore, *celeritas* consistit, sed in motu corundem humiliore, & aquabili: Ita in *Negotiis*, mordicus rei inherere, neq; partē *negotii* nimiam pro una vice avidè amplecti, *celeritatem* in conficiendo procurat. Cura est nonnullis illud tantum, ut brevi tempore multum confecisse videantur; aut ut periodos aliquas *negotiorum* falsas confingant, quo acres in *negotio* existimentur: Verum aliud est, tempori parcere, *negotium* contrahendo, aliud intercidendo: *Negotia* autem in eum modum tracta, crebris nimirum congressibus, plerumq; sursum deorsum feruntur, magna inconstantia. *Novimus Virum* prudentem, cui semper in ore erat,

cum *festinationem* nimiam videret: *Manere paullisper, ut expediamus celerius.*

Ex altera parte, vera *Celeritas*, in *expediendis negotiis*, res est pretiosa. *Tempus* siquidem *negotiorum*, licuti pecunia mercium, est mensura. Emitur igitur *negotium* magno, ubi nimia est *protractio*. *Spartani*, & *Hispani*, tarditatis notati sunt: *Mi venga la muerte de Spagna: Veniet mors mea ab Hispania*: Tum, scio, cunctanter veniet.

Aurem illis præbe facilem, quibus primæ in informatione *negotii* partes demandatæ sunt: & potius viam illis monstres ab initio, quam postea in Orationis filo crebrius interrumpas. Qui enim in ordine, quem sibi præstituit, perturbatur, subsultabit, & prolixior fiet, dum memoriam suam recolliget; quam alias futurus fuisset, si sua methodo perrexisset. Sed interdum videre est, *Moderatorem* molestum esse magis, quam *Oratorem*.

Repetitiones plerumq; cum *temporis* jactura fiunt: At *Statum Questionis* sæpe repetere, lucrum est *temporis* vel maximum. Etenim complures sermones, profus abs re, in ipso partu, abigit. Orationes prolixæ & curiosæ, æque *expeditioni negotiorum* conveniunt, ac toga prælonga, terram verrens, cursui. Præfatiuncula, Transitiones belle, & Excusationes, atq; alia verba, quæ ad personam loquentis referuntur, *tempus* haud parum devastant: Et licet à modestia emanare videantur, sunt tamen revera gloriolæ captatrices. Sed cave, ne in rem ipsam, ab initio, descendas, cū in hominū voluntatibus impedimentū aliquod reperiatur, aut obstructio: Etenim animorum præoccupatio sermonū semper postulat præfationes: instar fomentationis ante unguentū, quo unguentum mollius subintret.

Ante omnia, *Ordo*, & *Distributio*, & *Partium* apta *Extractio*, *celeritatis* tanquam vita est: ita tamen ut *distributio* non sit nimium subtilis. Nam qui *partitione* non utetur, in *negotia* nunquam commode ingredietur; qui autem nimia utetur, vix emerget. *Tempora* prudenter diligere, *tempus* plurimum lucratur: intemptiva propositio, nil aliud, quam aërem verberare, & tempore abuti. Tres sunt *negotiorum* partes: *Præparatio*, *Consultatio* sive *Examinatio*: & *Perfectio*: Harum (si *Expeditioni* consulere in animo est media, sit opus multorum; Prima autem, & Ultima, Paucorum. Procedendū in *negotio* initium sumere ab iis quæ scripto comprehensa sunt, plerumque *Expeditionem* promovet: Licet enim contigerit, ea in totum rejici, nihilominus *Negativa* illa plus valebit ad consilia educenda, quam *indefinita*: Quemadmodum cinis magis generativus, quam pulvis.

XXVI.

DE PRUDENTIA APPARENTE.

Recepta est opinio: *Gallos* prudentiores esse quam videntur; *Hispanos* autem prudentiores videri quam sunt. Sed utcumque se res habeat inter *Gentes*: certum est, hoc usu venire inter *Personas* singulares. Sicut enim loquitur *Apostolus* de *pietate*: *Speciem pietatis habentes, sed virtutē ejus negantes*: Ita certe inveniuntur nonnulli, qui nugantur solēniter, cum prudentes minime sint, *magna conata nugas*. Res est profecto prudētibus ridicula, & *Satyræ* digna, affectatores istos videre, in quot formas se vertant, & quali utantur arte quasi *prospectiva* qua superficie appareat corpus, quod profunditatem aut dimensionem solidi habeat. Alii tam